

สถานการณ์สุขภาพช่องปาก เขตสุขภาพที่ ๕ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

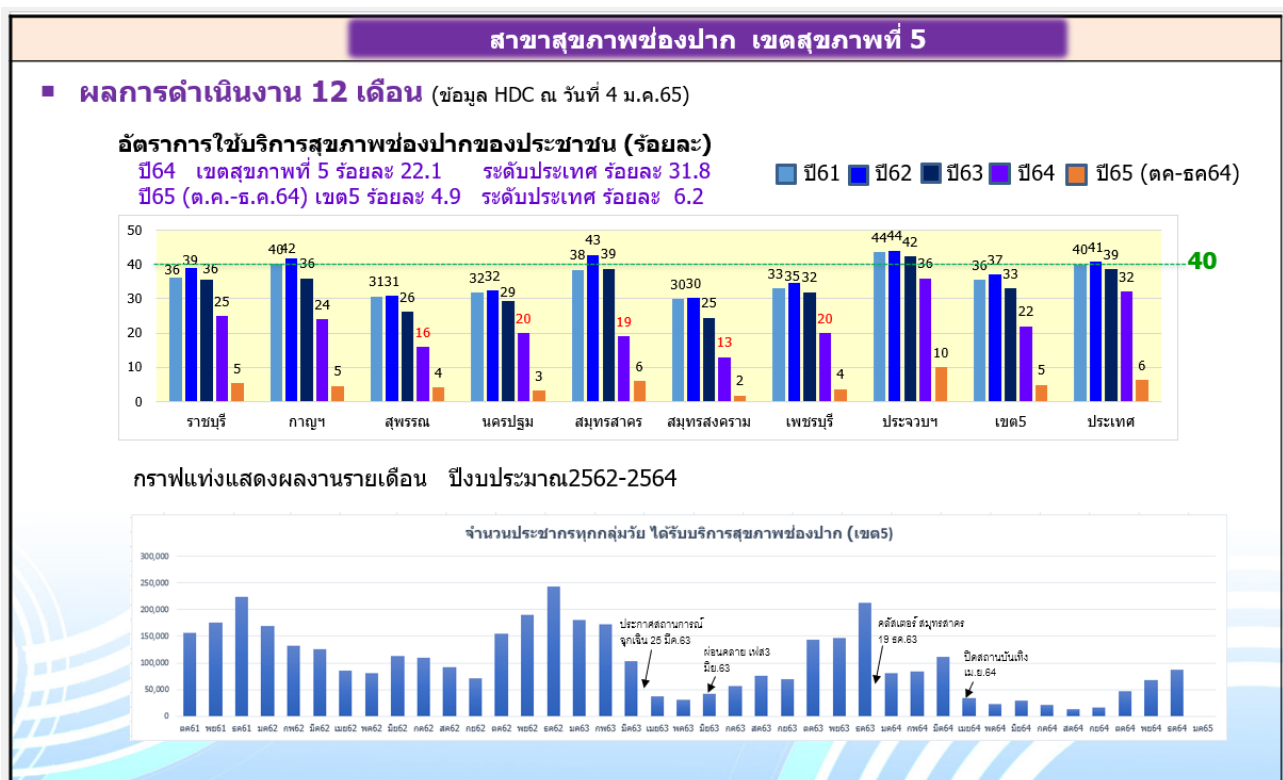
กลุ่มงานทันตสาธารณสุข ศูนย์อนามัยที่ ๕

๑. สถานการณ์การใช้บริการสุขภาพช่องปากของประชาชน ในเขตสุขภาพที่ ๕

อัตราการใช้บริการสุขภาพช่องปากของประชาชนทุกกลุ่มวัยในเขตสุขภาพที่ ๕ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ เท่ากับร้อยละ ๓๓.๑ ลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๒ และต่ำกว่าเป้าหมายปีงบประมาณ ๒๕๖๓ (ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐) แต่พบว่าอัตราการใช้บริการสุขภาพช่องปากของประชาชนในเขต ๕ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เท่ากับร้อยละ ๒๒.๑ ลดลงอย่างชัดเจนมากถึงร้อยละ ๑๑ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๓ ซึ่งจะเห็นการลดลงอย่างชัดเจนในจังหวัดสมุทรสาคร (ลดจากร้อยละ ๒๐) ในขณะที่ข้อมูลอัตราการใช้บริการสุขภาพช่องปากของประชาชนในระดับประเทศ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ลดจากร้อยละ ๓

ข้อมูลจำนวนการให้บริการสุขภาพช่องปากรายเดือน เขตสุขภาพที่ ๕ ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๒-๒๕๖๔ พบว่า ผลงานรายเดือน ปี ๒๕๖๒ มีจำนวนมากหรือน้อยตามระยะเวลาการเปิด/ปิดภาคเรียนการศึกษา คือเพิ่มสูงขึ้นในเดือน พ.ย.-ธ.ค. แล้วลดลง และเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งในเดือน มิ.ย.-ก.ค. สาเหตุที่ข้อมูลช่วงเดือน มิ.ย.-ก.ค. สูงไม่เท่ากับช่วงเดือน พ.ย.-ธ.ค. เนื่องจากข้อมูลช่วงเดือน มิ.ย.-ก.ค. จะนับเฉพาะผู้ป่วยรายใหม่ไม่นับซ้ำกับผู้ป่วยในช่วงต้นปีงบประมาณ สำหรับผลงานรายเดือน ปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ จะมีแบบแผนที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 คือลดลงในเดือน มี.ค.๖๓, ธ.ค.๖๓ และ เม.ย.๖๔ ตามแผนภูมิแท่งรูปที่ ๒ เนื่องจากในช่วงเวลาที่พื้นที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 หน่วยบริการเปิดให้บริการสุขภาพช่องปากเฉพาะกรณีฉุกเฉินหรือเร่งด่วน และทันตบุคลากรปรับบทบาทมีส่วนร่วมในการควบคุมป้องกันโรคโควิด-19

ผลสำรวจในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ โรงพยาบาลสังกัด สป.สธ. ในเขตสุขภาพที่ ๕ มีจำนวนยูนิตทำฟันที่มีระบบระบายอากาศฯ ที่ดี เปิดให้บริการหัตถการที่มีการฟุ้งกระจายได้ ๒๕๘ ตัว หรือร้อยละ ๕๕.๕ ของจำนวนยูนิตทำฟันทั้งหมดในโรงพยาบาล และ รพ.สต.ร้อยละ ๑๙.๘ (๑๘๐แห่ง) มียูนิตทำฟันที่มีระบบระบายอากาศฯ ที่ดี ในขณะที่ รพ.สต.ร้อยละ ๔๒.๕ มีทันตภิบาลประจำ

๒. สถานการณ์ด้านกำลังคนทันตสาธารณสุข และหน่วยบริการ ในเขตสุขภาพที่ ๕

จังหวัด	จำนวนประชากร*	จำนวน รพ.สังกัด สป.สธ.	จำนวนทันตบุคลากร ใน รพ.**			จำนวนรพ.สต.	จำนวนทันตภิบาลใน รพ.สต.**
			ทันตแพทย์	ทันตภิบาล	ผู้ช่วยฯ		
ราชบุรี	694,870	11	108	28	105	158	50
กาญจนบุรี	643,547	16	87	24	86	143	84
สุพรรณบุรี	633,118	10	96	30	83	174	88
นครปฐม	752,852	9	88	20	92	134	42
สมุทรสาคร	416,553	2	47	6	44	54	27
สมุทรสงคราม	164,283	3	29	7	17	49	13
เพชรบุรี	414,544	8	50	18	43	117	63
ประจวบคีรีขันธ์	404,488	8	60	17	49	81	31
รวมเขตสุขภาพที่ 5	4,124,255	67	565	150	519	910	398

* รายงาน HDC วันที่ 18 มีนาคม 2565

**จำนวนทันตแพทย์ ทันตภิบาล ใน รพ. และ จำนวนทันตภิบาล ใน รพ.สต. จากไฟล์ผลสำรวจของ สป.สธ. ณ 6 ก.ย.64
จำนวนผู้ช่วยฯ ใน รพ. สำรวจโดยคณะกรรมการฯ เขต 5 ณ 12 มี.ค.64

จำนวนและระดับสถานบริการในเขตสุขภาพที่ 5

A (4 แห่ง)

1. ราชบุรี
2. เจ้าพระยาอภัยภูเบศร
3. นครปฐม
4. สมุทรสาคร

S (6 แห่ง)

1. พหลพลพยุหเสนา
2. สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
3. บ้านแพ้ว
4. บ้านโป่ง
5. พระจอมเกล้า
6. ประจวบคีรีขันธ์
7. หัวหิน

F1 (8 แห่ง)

1. รพ.จอมบึง
2. บ่อพลอย
3. เดิมบางนางบวช
4. ด่านช้าง
5. บางเลน
6. นากะ
7. ท่าช้าง
8. สามร้อยยอด

F2 (34แห่ง) F3 (3แห่ง)

M1 (5แห่ง)

1. โพนาราม
2. มะการักษ์
3. สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17
4. กระทุ่มแบน
5. ดำเนินสะดวก

M2 (7แห่ง)

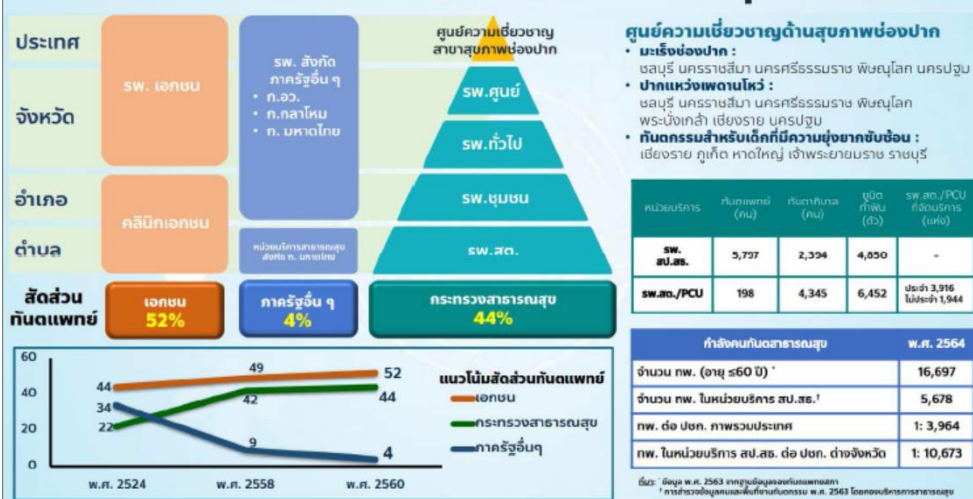
1. ทองผาภูมิ
2. สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19
3. อุททอง
4. สามพราน
5. กำแพงแสน
6. ชะอำ
7. บางสะพาน

PCU(169) และ รพ.สต. (910)
ณ 24ธค64

ปีงบประมาณ 2565

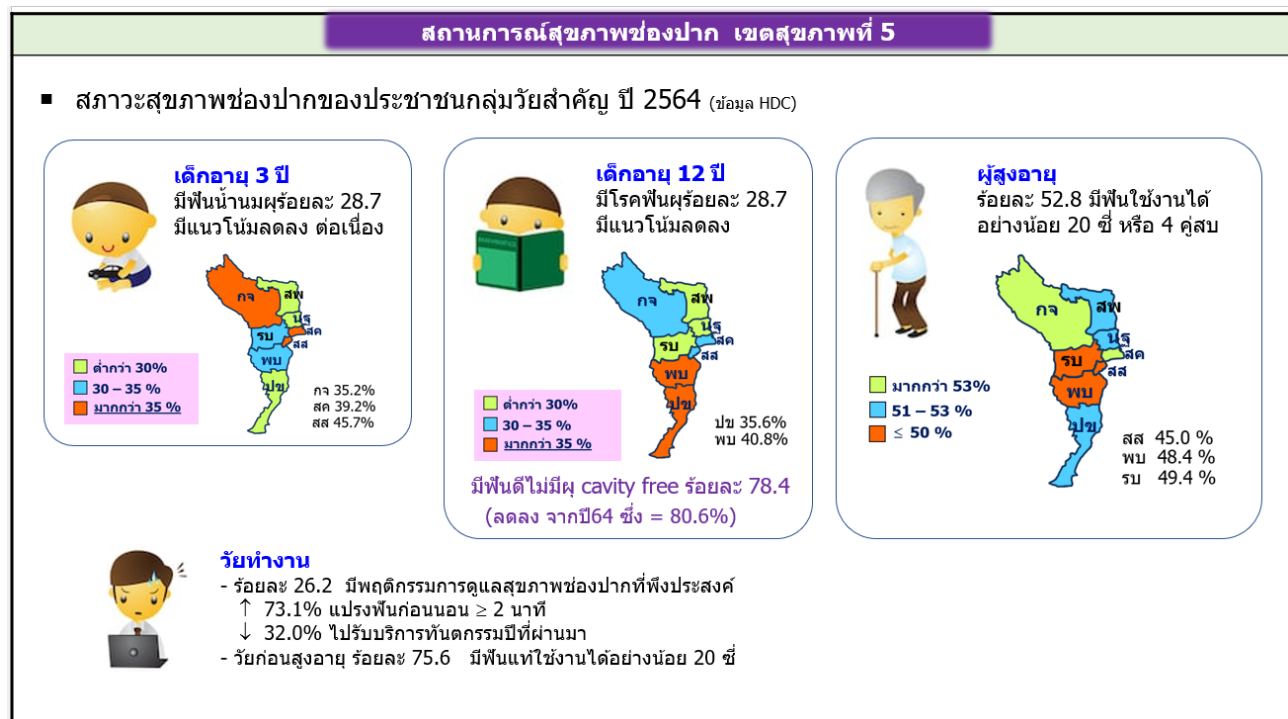
กำลังคนและหน่วยบริการด้านทันตสุขภาพไทย

การพัฒนาบบบริการสุขภาพช่องปาก เขตสุขภาพที่ ๕ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ให้ความสำคัญกับบริการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเอง (self-care) และมีเป้าหมายหลักที่จะเพิ่มการเข้าถึงชุดบริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในกลุ่มวัยสำคัญ หญิงตั้งครรภ์ เด็กอายุ ๐-๑๒ ปี และลดการสูญเสียฟันในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน ผู้สูงอายุ โดยใช้กลไกการจ่ายเงินชดเชยบริการ ด้วยงบ Fee schedule และ PPA เพื่อให้บริการสุขภาพช่องปากกระจายไปสู่พื้นที่ที่ไม่มีทันตบุคลากรประจำ ซึ่งประสบปัญหาประชาชนเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพช่องปาก และกระตุ้นให้บุคลากรสาธารณสุขมีส่วนร่วมจัดบริการ พร้อมกันนั้นได้พัฒนาประสิทธิภาพการจัดบริการโดยการพัฒนาผู้ช่วยงานทันตกรรมช่างแก้ไข ได้รับบุดหนุนจากสำนักงานเขตสุขภาพที่ ๕ สนับสนุนผู้ช่วยงานทันตกรรมให้ได้รับการอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยทันตแพทย์ และสนับสนุนให้หน่วยบริการปรับปรุงระบบการเข้ารับบริการ มีระบบคูดน้ำลายที่มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงระบบปรับอากาศและระบายอากาศในคลินิกทันตกรรม เป็นต้น เพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อโรคจากหัตถการการรักษาทางทันตกรรม

๓. สถานะสุขภาพช่องปากของประชาชน ในเขตสุขภาพที่๕

สุขภาพช่องปากของเด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียน และผู้สูงอายุ ในเขตสุขภาพที่ ๕ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ มีแนวโน้มดีขึ้นทุกกลุ่มวัย เด็กอายุ ๓ ปีปราศจากฟันผุในฟันน้ำนมร้อยละ ๗๑.๓ , เด็กอายุ ๑๒ ปีปราศจากฟันผุในฟันแท้ร้อยละ ๗๑.๓ , ผู้สูงวัยมีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย ๒๐ ซี่ หรือ ๔ คู่สบ ร้อยละ ๕๒.๘ รวมทั้งผลสำรวจที่พบว่า พฤติกรรมสุขภาพช่องปากที่พึงประสงค์ในวัยทำงาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลสถานะสุขภาพช่องปากในปี ๒๕๖๔ อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริง เนื่องจากความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปาก ลดลงทุกกลุ่ม เพราะสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19

สถานการณ์สุขภาพช่องปาก เขตสุขภาพที่ 5

ผลงานเขตสุขภาพที่ 5 (ปีงบประมาณ 2560-2564)

HDC

HDC 26ตค64

เป้าหมาย	ปี 2560*	ปี 2561*	ปี 2562*	ปี 2563	ปี 2564
Intermediate outcome					
อัตราการให้บริการสุขภาพช่องปากของประชากรในเขตรับผิดชอบ	31.8	35.5	37.0	33.1	22.05
Oral Health Outcomes *					
1. ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ	52.9	58.9	60.5	70.5 (ตรวจ 28.5%)	71.3 (ตรวจ 20.0%)
2. ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ	57.1	61.5	63.8	70.8 (ตรวจ 34.9%)	71.3 (ตรวจ 25.9%)
3. ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ฟันดีไม่มีผุ	68.2	71.5	77.4	80.6	78.4
4. ร้อยละของผู้สูงอายุ 60-74 ปี มีฟันหลัง คู่สบใช้งานได้ไม่น้อยกว่า 4 คู่สบ	52.9 (25.1+27.8)	58.4 (37.7+27.7)	57.8 (32.5+25.3)	n/a	n/a
ร้อยละของผู้สูงอายุ มีฟันถาวรใช้งาน อย่างน้อย 20 ซี่ หรือ 4 คู่สบ **				50.1 (ตรวจ 21.1%)	52.8 (ตรวจ 15.3%)

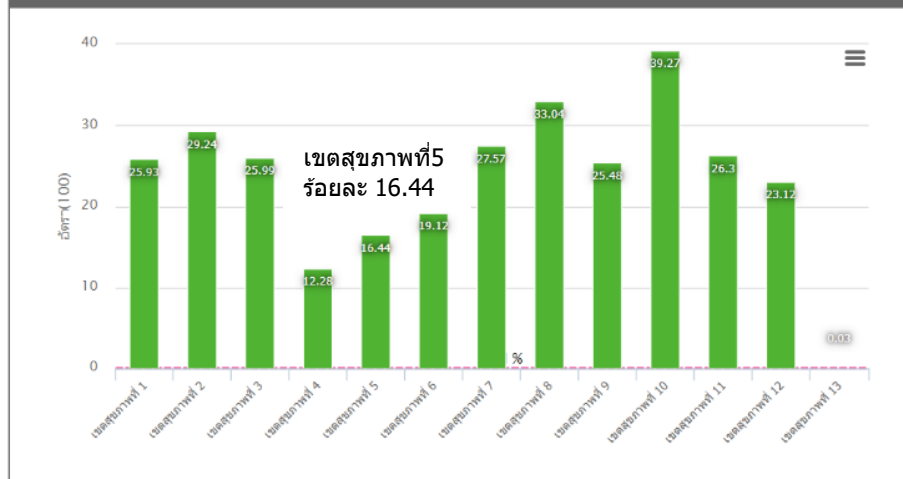
* ข้อมูลจากสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับจังหวัด ** คำนวณตามสำนักทันตฯ ปี 2564

OHSP อัตรา (ร้อยละ) การให้บริการทันตกรรมรวมทุกสิทธิ เฉพาะเขตรับผิดชอบ (คน) (ใช้แบบความครอบคลุม) ปี 2564

≡ ประเทศ

≡ เขตสุขภาพ

A หมายถึง ประชากรในเขตรับผิดชอบที่ได้รับบริการที่มีรหัสนัดการทางทันตกรรม

B หมายถึง ประชากรในเขตรับผิดชอบทั้งหมด(คน)

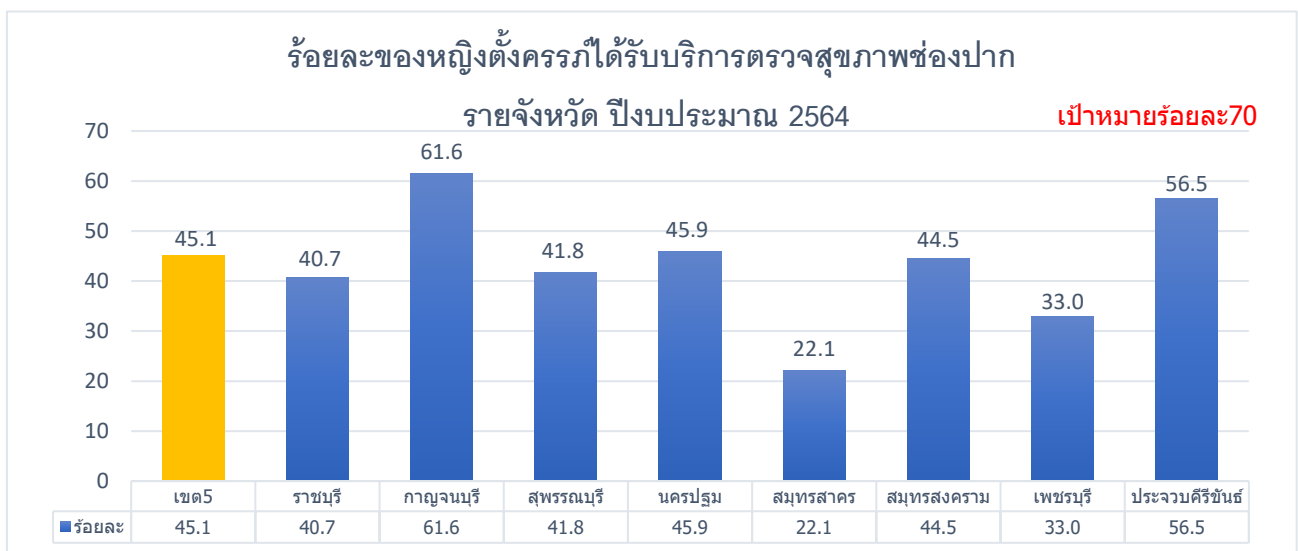

๓.๑ สุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์

ผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) และ Le (Level)

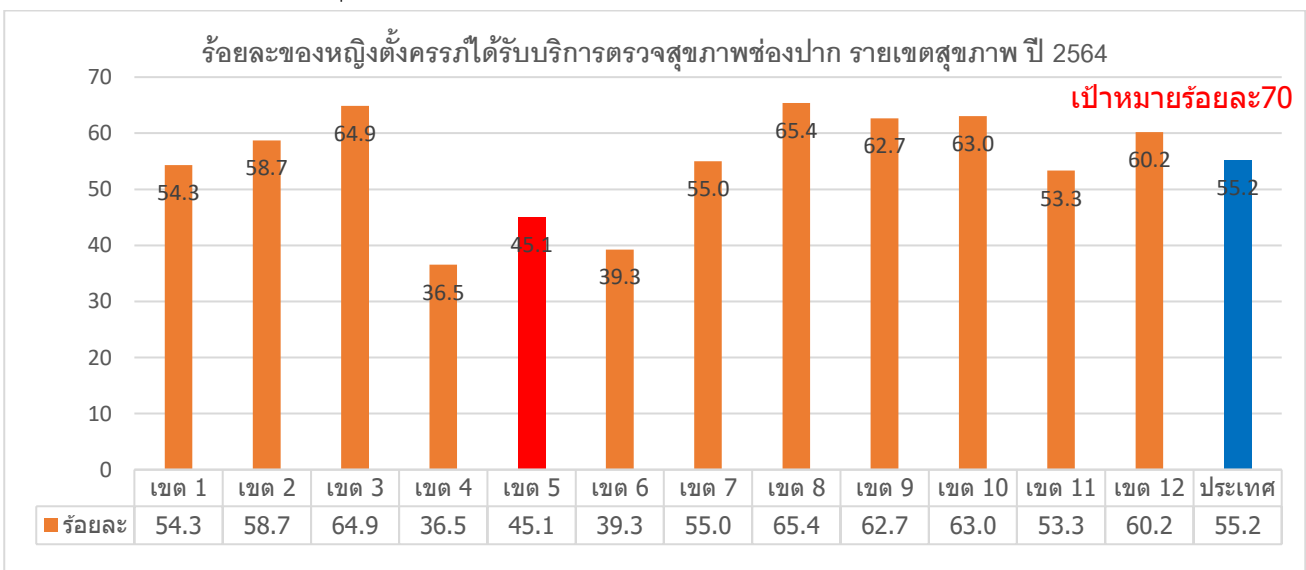
ปี ๒๕๖๔ หญิงตั้งครรภ์ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากร เขตสุขภาพที่ ๕ (นับเฉพาะหญิงตั้งครรภ์ในเขตรับผิดชอบ) เท่ากับร้อยละ ๔๕.๑ ต่ำกว่าเป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐ จังหวัดที่มีผลงานความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากในหญิงตั้งครรภ์ จากมากไปน้อย ได้ดังนี้คือ จังหวัดกาญจนบุรี (ร้อยละ๖๑.๖) ประจวบ คีรีขันธุ์ (ร้อยละ๕๖.๕) นครปฐม (ร้อยละ๔๕.๙) สมุทรสงคราม (ร้อยละ ๔๔.๕) สุพรรณบุรี (ร้อยละ๔๑.๘) ราชบุรี (ร้อยละ๔๐.๗) เพชรบุรี(ร้อยละ๓๓.๐) และสมุทรสาคร (ร้อยละ๒๒.๑) โดยเมื่อเปรียบเทียบกับเขตสุขภาพอื่นๆ พบว่าเขตสุขภาพที่๕ มีความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากในหญิงตั้งครรภ์ เป็นลำดับที่๑๐ (เรียงลำดับจากมากไปน้อย) และต่ำกว่าระดับประเทศ (ร้อยละ ๕๕.๒)

การเปรียบเทียบ ระดับจังหวัด

ที่มาข้อมูล HDC 8/11/2564

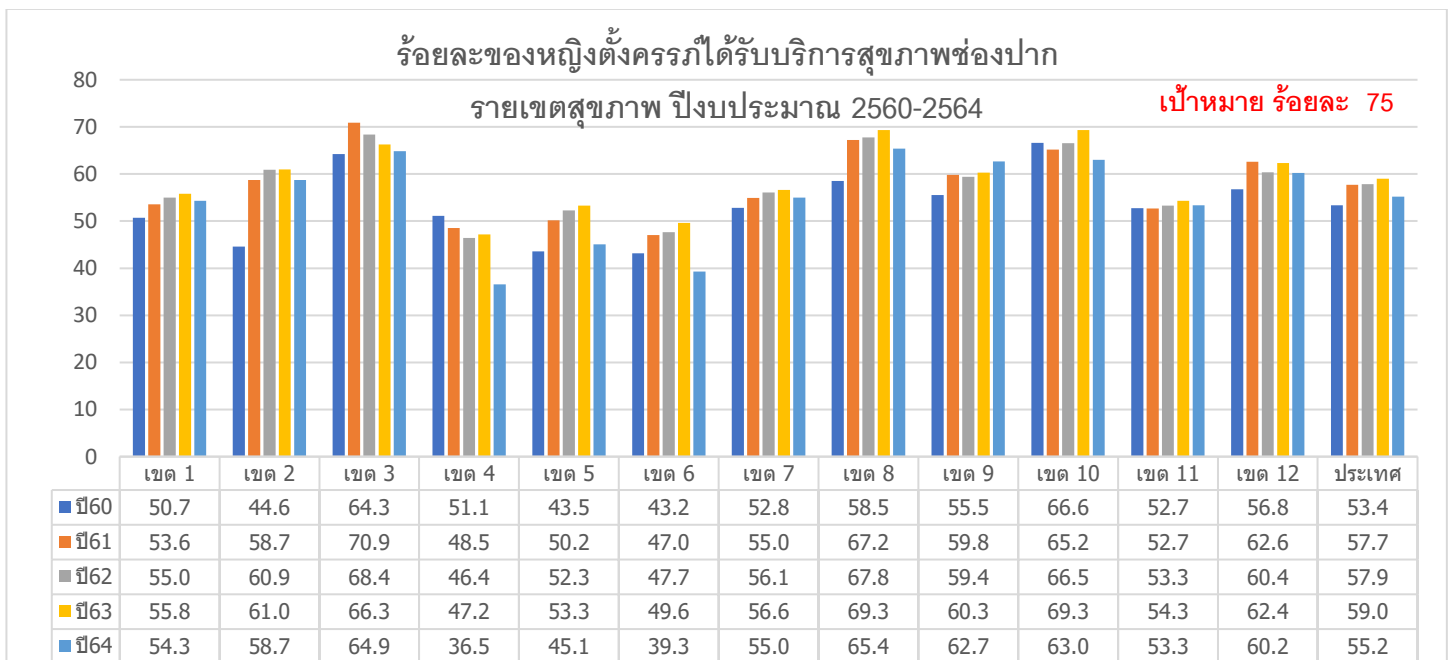
การเปรียบเทียบระดับเขตสุขภาพ และระดับประเทศ

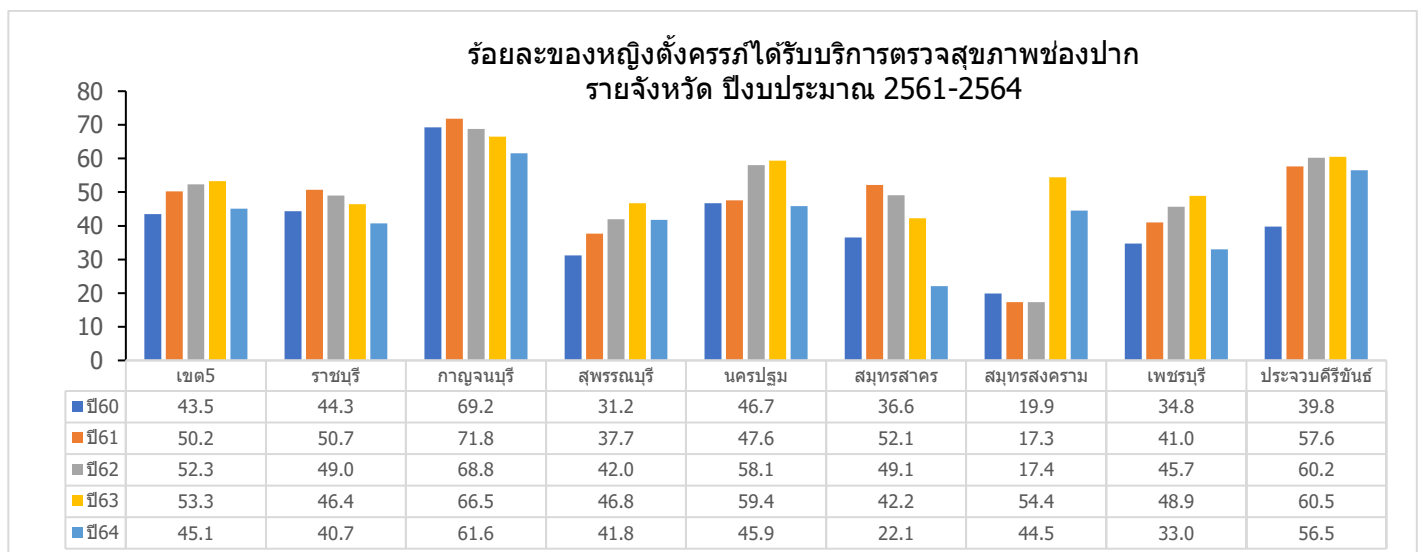
ที่มาข้อมูล HDC 8/11/2564

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ T (Trends)

ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากในหญิงตั้งครรภ์ เขตสุขภาพที่ ๕ ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๐-๖๓ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตามแนวโน้มระดับประเทศ แต่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ลดลงอย่างชัดเจนประมาณร้อยละ ๘ ในขณะที่ข้อมูลระดับประเทศ ความครอบคลุมของบริการฯ ในหญิงตั้งครรภ์ลดลงประมาณร้อยละ ๔ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ บริการตรวจสุขภาพช่องปากในหญิงตั้งครรภ์โดยทันตบุคลากร ลดลงทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร ที่ลดลงร้อยละ ๒๐.๑ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และจังหวัดที่มีผลงานความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากในหญิงตั้งครรภ์โดยทันตบุคลากร ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ คือ สมุทรสาคร เพชรบุรี นครปฐม และสมุทรสงคราม (หมายเหตุ : ข้อมูลจังหวัดสมุทรสงคราม ปี ๖๐-๖๒ ต่ำกว่าปกติ เนื่องจากปัญหาการส่งข้อมูล ๔๓ แฟ้มไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ของรายงาน HDC)

ที่มาข้อมูล HDC กระทรวงสาธารณสุข 8/11/2564

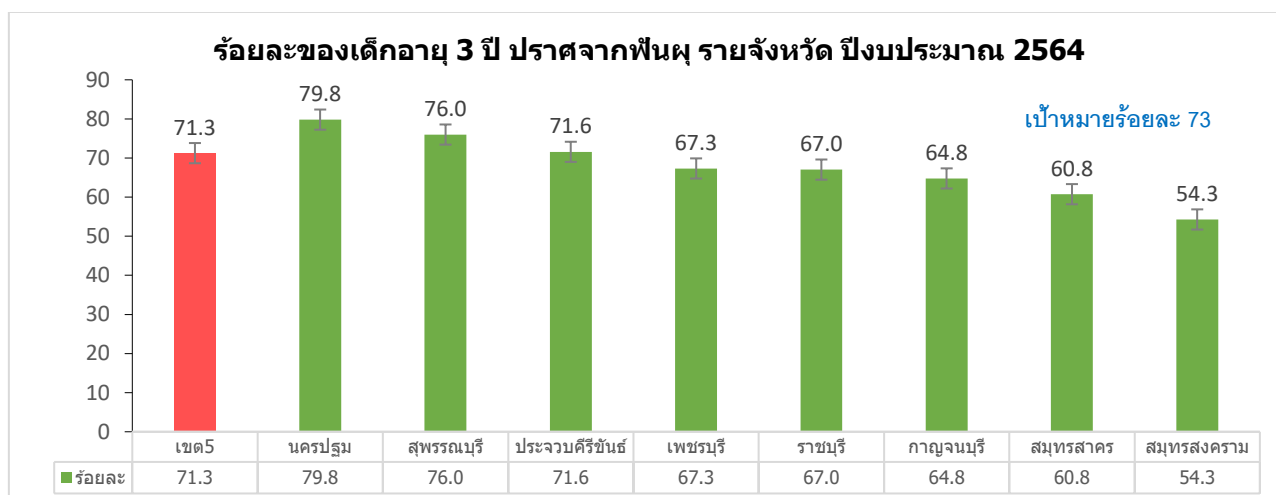

๓.๒ สุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย

ผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) และ Le (Level)

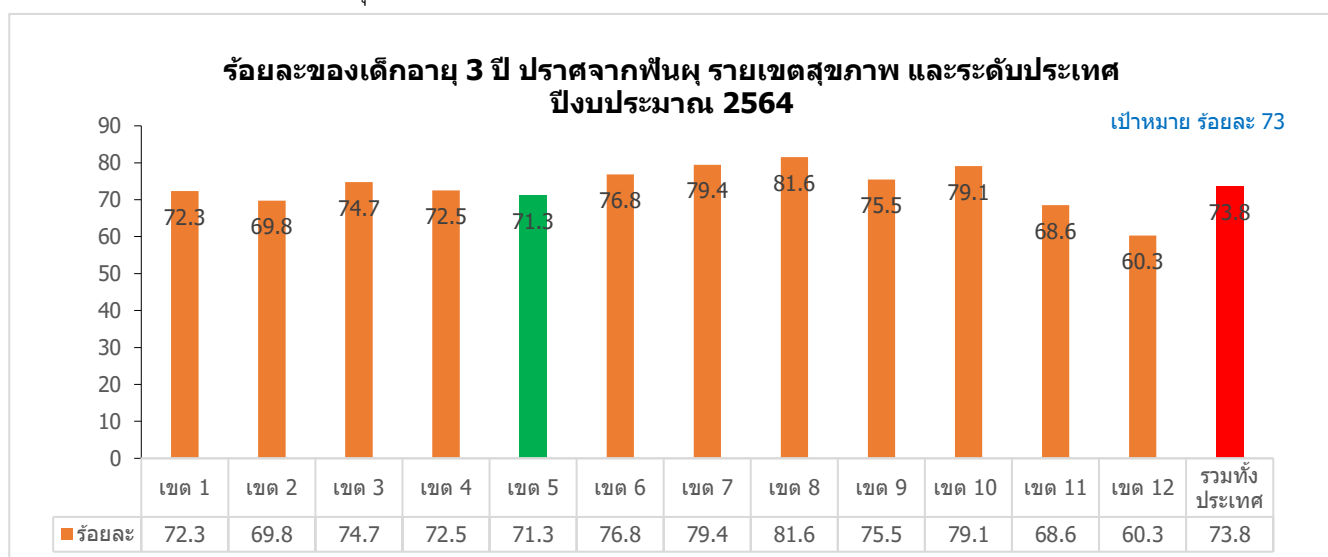
ผลลัพธ์ของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากในช่วงที่เด็กมีอายุ ๐-๒ ปี ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ดำเนินการในคลินิก WCC คือ สัดส่วนร้อยละของเด็กอายุ ๓ ปีที่ปราศจากฟันผุ พบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เด็กอายุ ๓ ปีในเขตสุขภาพที่ ๕ ปราศจากฟันผุร้อยละ ๗๑.๓ ต่ำกว่าเป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๓ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนร้อยละเด็กอายุ ๓ ปีปราศจากฟันผุต่ำกว่าเป้าหมาย เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ สมุทรสงคราม (ร้อยละ ๕๔.๓) , สมุทรสาคร (ร้อยละ ๖๐.๘) , กาญจนบุรี (ร้อยละ ๖๔.๘) , ราชบุรี (ร้อยละ ๖๗.๐) , เพชรบุรี (ร้อยละ ๖๗.๓) และประจวบคีรีขันธ์ (ร้อยละ ๗๑.๖) โดยเมื่อเปรียบเทียบกับเขตสุขภาพอื่นๆ พบว่าเขตสุขภาพที่ ๕ มีสัดส่วนร้อยละของเด็กอายุ ๓ ปีที่ปราศจากฟันผุ เป็นลำดับที่ ๙ (เรียงลำดับจากมากไปน้อย) ต่ำกว่าระดับประเทศ (ร้อยละ ๗๓.๘)

การเปรียบเทียบระดับจังหวัด

ที่มาข้อมูล HDC 28/10/2564

การเปรียบเทียบระดับเขตสุขภาพและระดับประเทศ

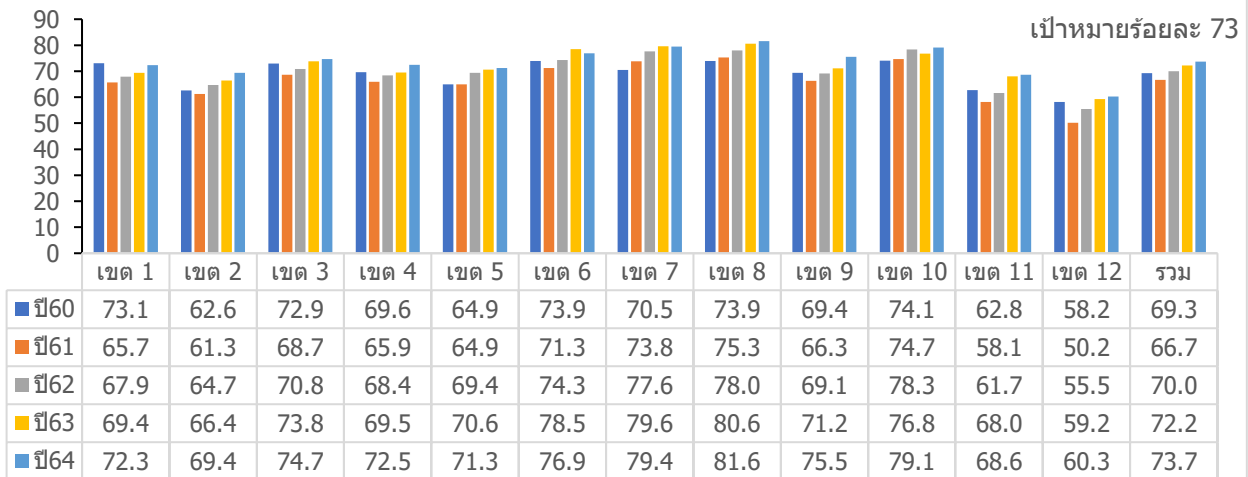

ที่มาข้อมูล HDC 28/10/2564

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ T (Trends)

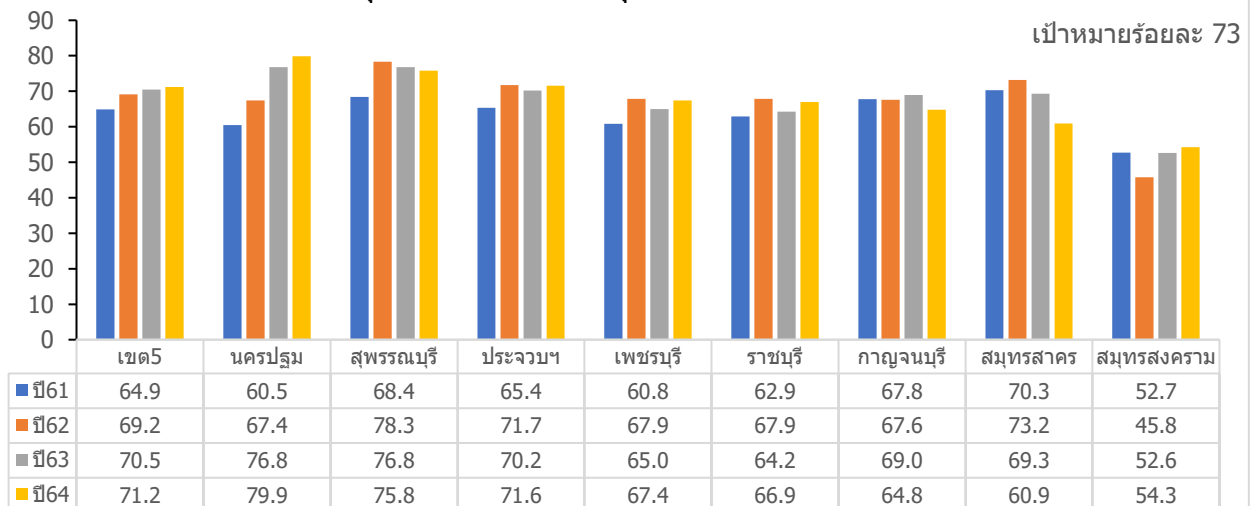
ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๐-๒๕๖๔ เด็กอายุ ๓ ปีมีสุขภาพช่องปากดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือร้อยละของเด็กอายุ ๓ ปีที่ปราศจากฟันผุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๔.๙ ในปี ๒๕๖๐ เป็นร้อยละ ๗๑.๓ ในปี ๒๕๖๔ สอดคล้องกับแนวโน้มระดับประเทศ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่าจังหวัดนครปฐม สมุทรสงคราม มีแนวโน้มดีขึ้น , จังหวัดสุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี มีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ ในขณะที่จังหวัดกาญจนบุรี และสมุทรสาคร มีแนวโน้มลดลง แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลในปี ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔ อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริง เนื่องจากความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปากเด็กอายุ ๓ ปี ลดลงเพราะสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙

ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ ปีงบประมาณ 2560-2564

ที่มาข้อมูล HDC 28/11/2564

ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ ปีงบประมาณ 2561-2564

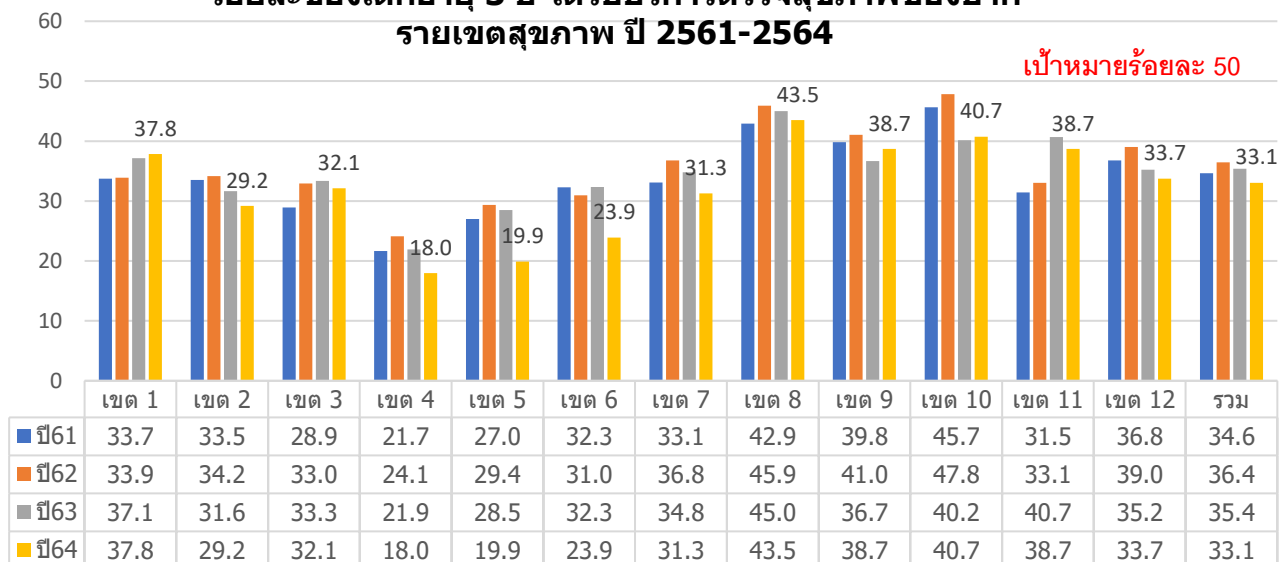

ที่มาข้อมูล HDC 28/11/2564

ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 3 ปี โดยทันตบุคลากร

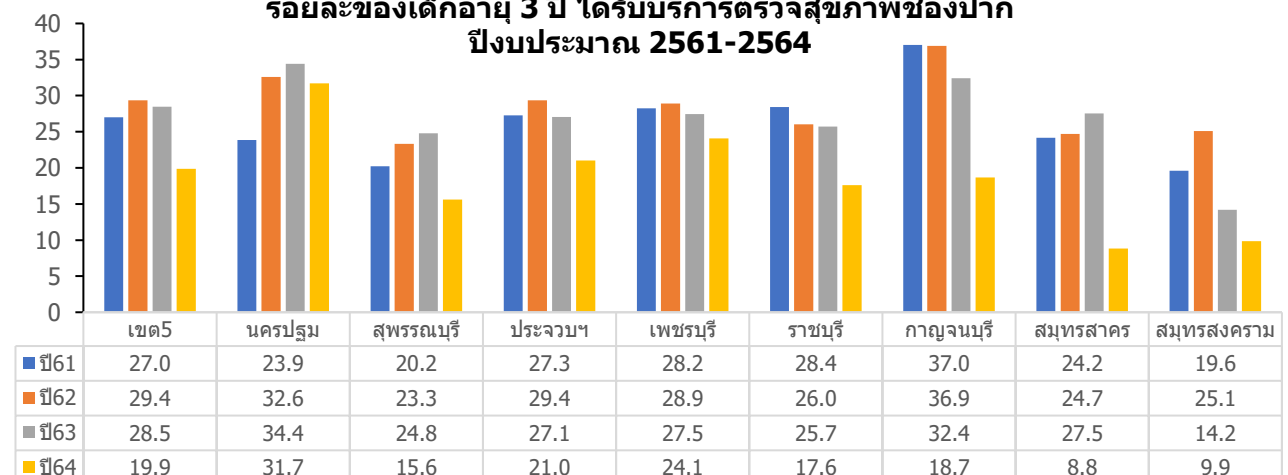
ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากในเด็กอายุ 3 ปี โดยทันตบุคลากร เขตสุขภาพที่ ๕ พบว่าในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๒ บริการตรวจสุขภาพช่องปากมีแนวโน้มความครอบคลุมเพิ่มขึ้น ต่อมาลดลงเล็กน้อยในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และลดลงอย่างชัดเจนในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ คือลดลงประมาณร้อยละ ๘ จากปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ บริการตรวจสุขภาพช่องปากในเด็กอายุ 3 ปี โดยทันตบุคลากร ลดลงทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร ที่ลดลงร้อยละ ๑๘.๗ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และจังหวัดที่มีผลงานความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากในเด็กอายุ 3 ปีโดยทันตบุคลากร ลดลงมากกว่าร้อยละ ๘ คือ สมุทรสาคร กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และราชบุรี สำหรับจังหวัดสมุทรสงคราม ผลงานความครอบคลุมของบริการฯ ลดลงอย่างชัดเจนตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ผลงานรายเดือน พบว่าสาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะมาจากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ ๔ และ ๕ ในช่วงเดือน ม.ค.-ก.พ.๖๔ (วันที่ ๔ มกราคม ศบค.สั่งห้ามเข้าออกพื้นที่ ๕ จังหวัด: สมุทรสาคร ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และ ตรัง ยกเว้นเหตุจำเป็น/ฉุกเฉิน) และช่วงเดือน เม.ย.-ก.ย.๖๔ ซึ่งมีการระบาดระลอกสามในเดือนเมษายน และปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก รายเขตสุขภาพ ปี 2561-2564

ที่มาข้อมูล HDC 2/11/2564

ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ปีงบประมาณ 2561-2564

สรุปข้อมูลสถานการณ์สุขภาพช่องปากในกลุ่มประชากรหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย

ตัวชี้วัดผลลัพธ์ของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย คือสัดส่วนร้อยละของเด็กอายุ ๓ ปีที่ปราศจากฟันผุ พบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เด็กอายุ ๓ ปีในเขตสุขภาพที่ ๕ ปราศจากฟันผุร้อยละ ๗๑.๓ ต่ำกว่าเป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๓ แนวโน้มช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๐-๒๕๖๔ พบว่าสัดส่วนร้อยละเด็กอายุ ๓ ปีมีสุขภาพช่องปากดีในเขตสุขภาพที่ ๕ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๔.๙ ในปี ๒๕๖๐ เป็นร้อยละ ๗๑.๓ ในปี ๒๕๖๔ สอดคล้องกับแนวโน้มระดับประเทศ แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลในปี ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔ อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริง เนื่องจากความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปากเด็กอายุ ๓ ปี ลดลงเพราะสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙

ความครอบคลุมของบริการสุขภาพช่องปากในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย เขตสุขภาพที่ ๕ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ต่ำกว่าเป้าหมาย คือ ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากร ในหญิงตั้งครรภ์ และเด็กอายุ ๓ ปีเท่ากับร้อยละ ๔๕.๑ และ ๑๙.๙ ตามลำดับ ลดลงจากปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ประมาณร้อยละ ๘ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ บริการตรวจสุขภาพช่องปากในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ และเด็กปฐมวัย ลดลงทุกจังหวัด เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ผลงานรายเดือน พบว่าสาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะมาจากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ ๕ ในช่วงเดือน ม.ค.-ก.พ.๖๔ และช่วงเดือน เม.ย.-ก.ย.๖๔ ซึ่งมีการระบาดระลอกสาม

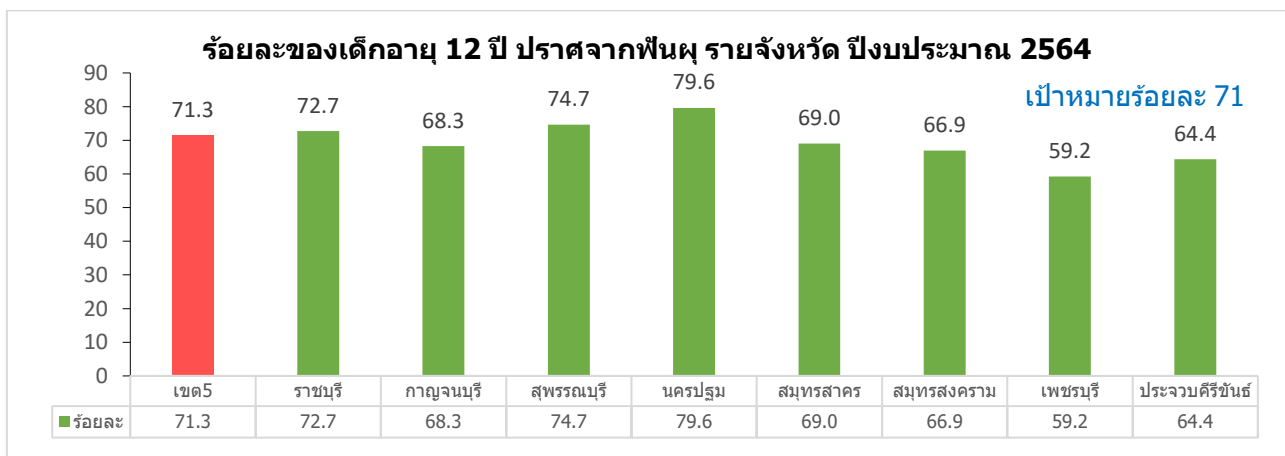
ปัญหาอุปสรรคในการจัดบริการสุขภาพช่องปากในพื้นที่ ด้วยสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ทำให้ลดการจัดบริการเชิงรุกในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และงดบริการทันตกรรมทุกประเภทในหน่วยบริการ ยกเว้นกรณีฉุกเฉินและเร่งด่วน ตามประกาศกรมการแพทย์ นอกจากนี้ด้วยจำนวนทันตบุคลากรจำกัดในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ (สัดส่วนจำนวน รพ.สต.ในเขตสุขภาพที่ ๕ ที่มีทันตภิบาลประจำ ร้อยละ ๔๒.๕) ทำให้การจัดบริการสุขภาพช่องปากในช่วงที่สามารถควบคุมการระบาดของโรคโควิด-๑๙ ดำเนินการได้น้อย ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

๓.๓ สุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน

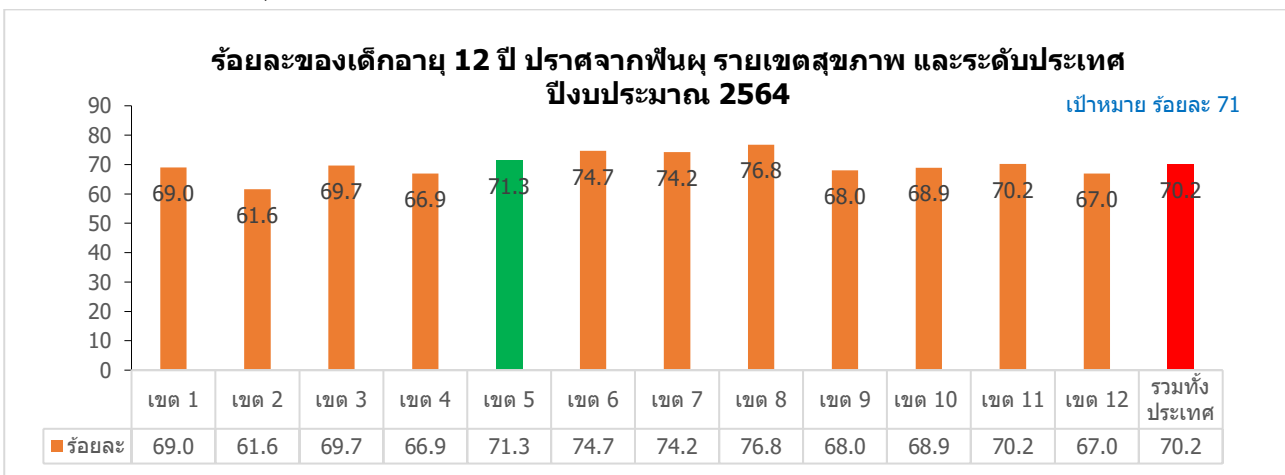
ผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) และ Le (Level)

ผลลัพธ์ของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กวัยเรียน คือสัดส่วน ร้อยละของเด็กอายุ ๑๒ ปีที่ปราศจากฟันผุในฟันถาวร พบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เด็กอายุ ๑๒ ปีในเขตสุขภาพที่ ๕ ปราศจากฟันผุร้อยละ ๗๑.๓ ผ่านเกณฑ์เป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๑ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนร้อยละเด็กอายุ ๑๒ ปีปราศจากฟันผุต่ำกว่าเป้าหมาย เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ เพชรบุรี (ร้อยละ ๕๙.๒) , ประจวบฯ (ร้อยละ ๖๔.๔) , สมุทรสงคราม (ร้อยละ ๖๖.๙) , กาญจนบุรี (ร้อยละ ๖๘.๓) และสมุทรสาคร (ร้อยละ ๖๙.๐) โดยเมื่อเปรียบเทียบกับเขตสุขภาพอื่นๆ พบว่าเขตสุขภาพที่ ๕ มีสัดส่วนร้อยละของเด็กอายุ ๑๒ ปีที่ปราศจากฟันผุ เป็นลำดับที่ ๙ (เรียงลำดับจากน้อยไปมาก) สูงกว่าระดับประเทศ (ร้อยละ ๗๐.๒) และต่ำกว่าเขตสุขภาพที่ ๖,๗,๘

การเปรียบเทียบระดับจังหวัด

การเปรียบเทียบระดับเขตสุขภาพ และระดับประเทศ

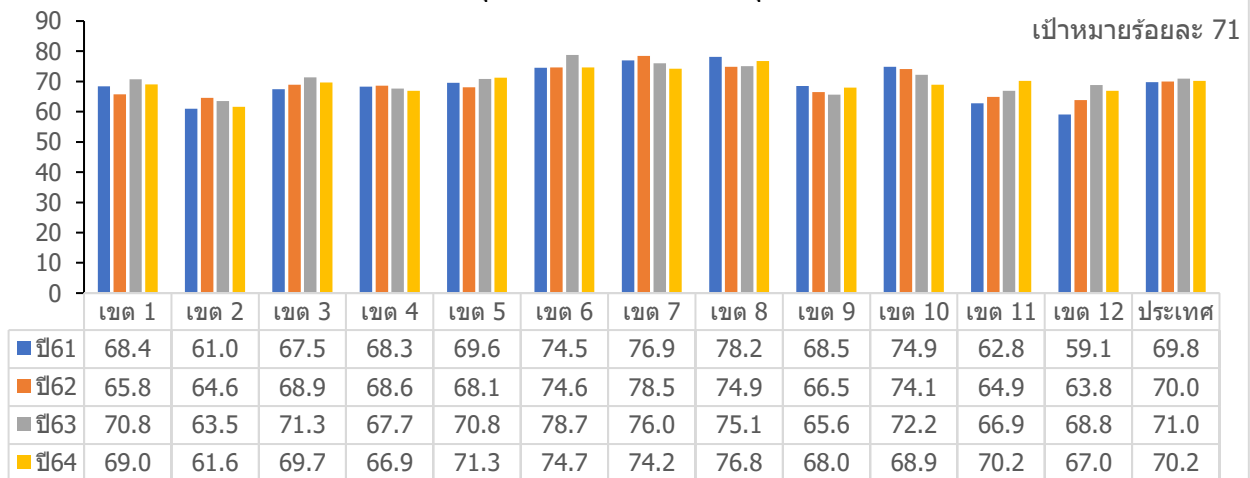

ที่มาข้อมูล HDC 15/11/2564

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ T (Trends) แนวโน้ม

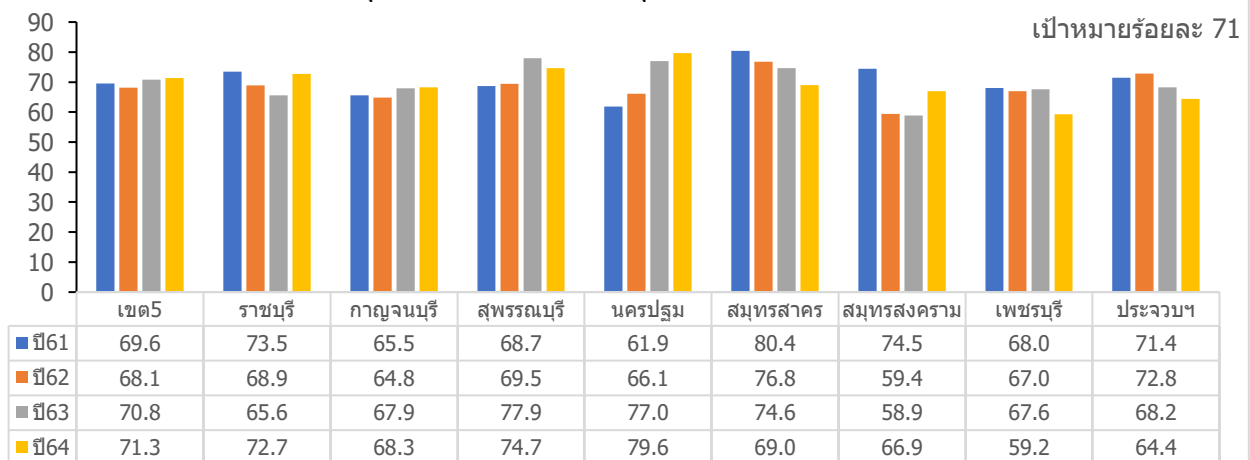
แนวโน้มของสัดส่วนร้อยละของเด็กอายุ ๑๒ ปีที่ปราศจากฟันผุ เขตสุขภาพที่ ๕ พบว่าในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๔ สัดส่วนร้อยละของเด็กอายุ ๑๒ ปีที่ปราศจากฟันผุเพิ่มขึ้น คือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๙.๖ ในปี ๒๕๖๑ เป็นร้อยละ ๗๑.๓ ในปี ๒๕๖๔ สอดคล้องกับแนวโน้มระดับประเทศ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่าจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม มีแนวโน้มดีขึ้น และจังหวัดสุพรรณบุรี สมุทรสาคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ มีแนวโน้มลดลง แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลในปี ๒๕๖๔ อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริง เนื่องจากความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปากเด็กอายุ ๑๒ ปี ลดลงเพราะสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ ปีงบประมาณ 2561-2564

ที่มาข้อมูล HDC 17/11/2564

ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ ปีงบประมาณ 2561-2564

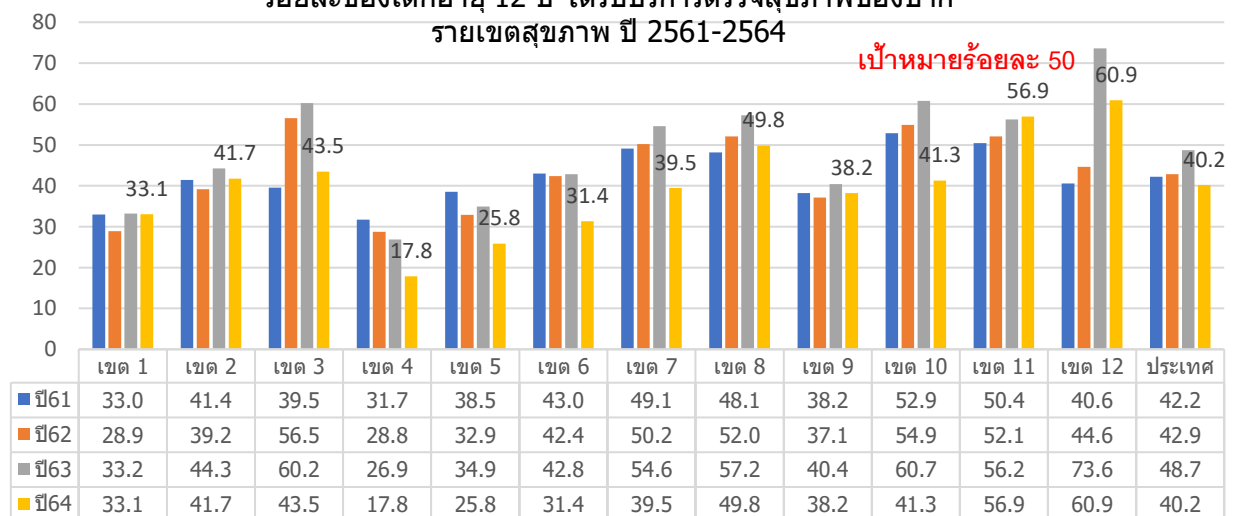

ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปาก และวางแผนรักษา ในเด็กอายุ 12 ปี

ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๒ บริการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนรักษาในเด็กอายุ ๑๒ ปี โดยทันตบุคลากร เขตสุขภาพที่ ๕ มีความครอบคลุมลดลง ต่อมาเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และลดลงอย่างชัดเจนในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ คือลดลงประมาณร้อยละ ๙ จากปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ลดลงทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร เพชรบุรี ราชบุรี และกาญจนบุรี ที่ลดลงมากกว่าร้อยละ ๑๐ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๓

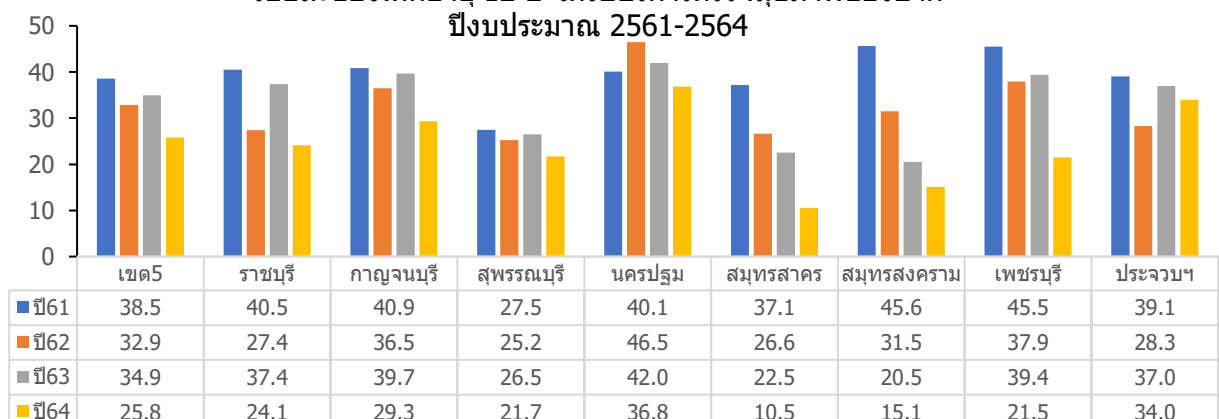
ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนรักษาในเด็กอายุ ๑๒ ปี โดยทันตบุคลากร เขตสุขภาพที่ ๕ (นับเฉพาะเด็กในเขตรับผิดชอบ) เท่ากับร้อยละ ๒๕.๘ ต่ำกว่าเป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๕๕ โดยเรียงจังหวัดที่มีผลงานความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนรักษาในเด็กอายุ ๓ ปี จากมากไปน้อย ได้ดังนี้คือ จังหวัดนครปฐม (ร้อยละ๓๖.๘) ประจวบฯ (ร้อยละ๓๔.๐) กาญจนบุรี(ร้อยละ๒๙.๓) ราชบุรี(ร้อยละ๒๔.๑) สุพรรณบุรี(ร้อยละ๒๑.๗) เพชรบุรี(ร้อยละ๒๑.๕) สมุทรสงคราม (ร้อยละ๑๕.๑) และสมุทรสาคร (ร้อยละ๑๐.๕) โดยเมื่อเปรียบเทียบกับเขตสุขภาพอื่นๆ พบว่าเขตสุขภาพที่๕ มีความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากในเด็กอายุ ๑๒ ปี ต่ำมาก เป็นลำดับที่๑๑ (เรียงลำดับจากมากไปน้อย) และต่ำกว่าระดับประเทศ (ร้อยละ ๔๐.๒) ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ผลงานรายเดือน พบว่าสาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะมาจากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ ๕ ในช่วงเดือน ม.ค.๖๔ และช่วงเดือน เม.ย.-ก.ย.๖๔ ซึ่งมีการระบาดระลอกสามในเดือนเมษายน และปิดสถานศึกษา

ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก
รายเขตสุขภาพ ปี 2561-2564

ที่มาข้อมูล HDC 17/11/2564

ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก
ปีงบประมาณ 2561-2564

สรุปข้อมูลสถานการณ์สุขภาพช่องปากในกลุ่มเด็กวัยเรียน

ตัวชี้วัดผลลัพธ์ของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน คือสัดส่วนร้อยละของเด็กอายุ ๑๒ ปีที่ปราศจากฟันผุ พบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เด็กอายุ ๑๒ ปีในเขตสุขภาพที่ ๕ ปราศจากฟันผุร้อยละ ๗๑.๓ ผ่านเกณฑ์เป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๑ แนวโน้มช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๔ พบว่าสัดส่วนร้อยละเด็กอายุ ๑๒ ปีมีสุขภาพช่องปากดีในเขตสุขภาพที่ ๕ เพิ่มขึ้น คือจากร้อยละ ๖๙.๖ ในปี ๒๕๖๐ เป็นร้อยละ ๗๑.๓ ในปี ๒๕๖๔ แต่ข้อมูลในปี ๒๕๖๔ อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริง เนื่องจากความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปากเด็กอายุ ๑๒ ปี ลดลงเพราะสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙

ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนรักษาในเด็กอายุ ๑๒ ปี เขตสุขภาพที่ ๕ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ต่ำกว่าเป้าหมาย คือเท่ากับร้อยละ ๒๕.๘ ลดลงจากปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ประมาณร้อยละ ๙ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ บริการตรวจสุขภาพช่องปากในกลุ่มเด็กวัยเรียนลดลงทุกจังหวัด เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ผลงานรายเดือน พบว่าสาเหตุมาจากหน่วยบริการไม่สามารถจัดบริการเชิงรุกในสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาปิดเนื่องจากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในช่วงเดือน เม.ย.-ก.ย.๖๔

ปัญหาอุปสรรคในการจัดบริการสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน

๑.สถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ปิดสถานศึกษา ทำให้ทันตบุคลากรไม่สามารถจัดบริการเชิงรุกในสถานศึกษา ต้องตั้งรับในหน่วยบริการ และงดบริการทันตกรรมทุกประเภทในหน่วยบริการ ยกเว้นกรณีฉุกเฉินและเร่งด่วน ตามประกาศกรมการแพทย์ แม้แต่บริการเคลือบหลุมร่องฟันกรามแท้ ซึ่งเป็นบริการทันตกรรมป้องกัน ก็ไม่สามารถจัดบริการได้เนื่องจากเป็นหัตถการที่ทำให้เกิดฝอยละอองขนาดเล็กของน้ำลาย ฟุ้งกระจายในอากาศ (Aerosol Generating Procedures : AGPs) ถ้าไม่มีการระบายอากาศที่ดีในคลินิกทันตกรรม

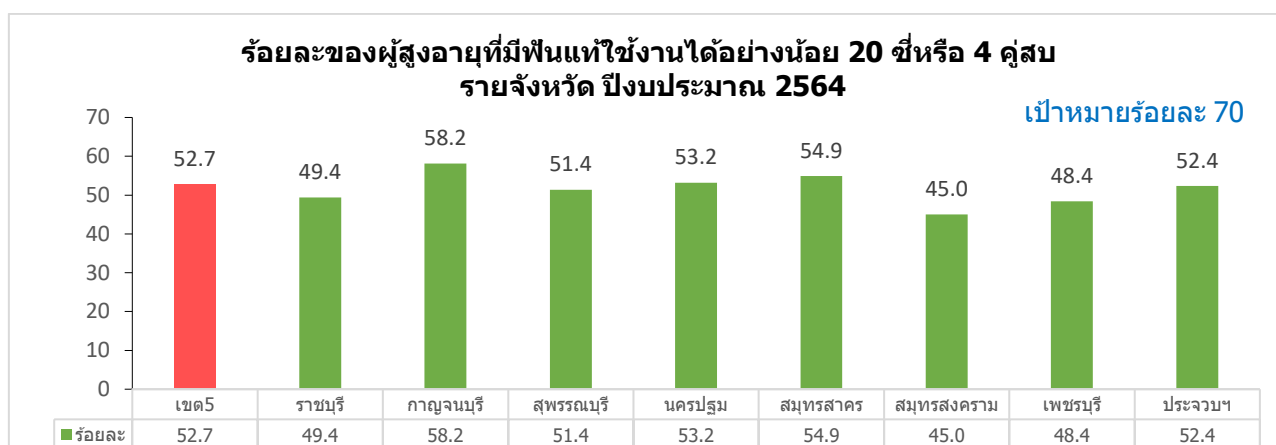
๒.เด็กอายุ ๑๒ ปีมักจะเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งในเขตสุขภาพที่ ๕ นิยมเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในอำเภอใหญ่ หรือบางครั้งข้ามไปเรียนในจังหวัดใกล้เคียง ทำให้ทันตบุคลากรในพื้นที่ไม่สะดวกติดตามเด็กมารับบริการตรวจสุขภาพช่องปาก เช่น เด็กในจังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร นิยมไปเรียนที่กรุงเทพฯ

๓.๔ สุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

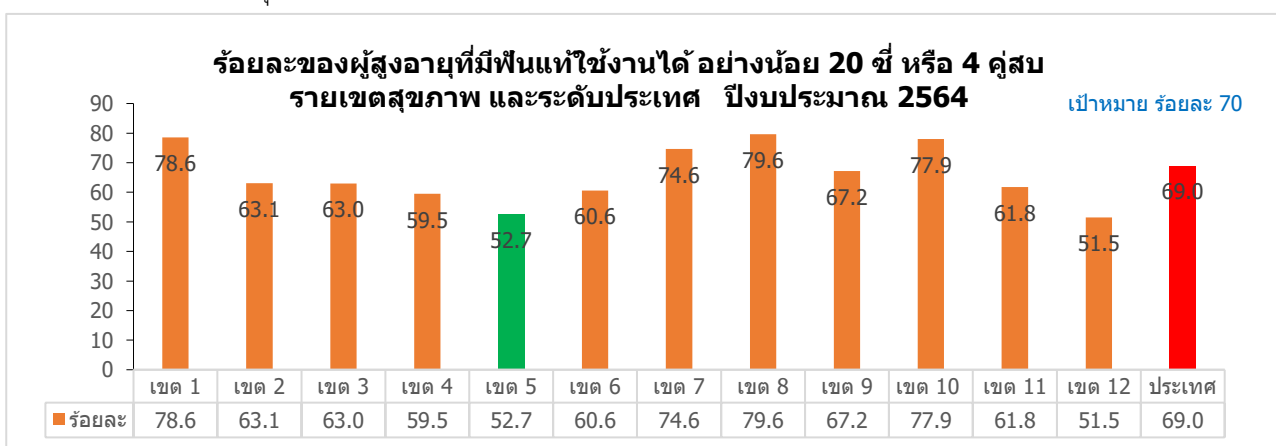
ผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) และ Le (Level)

ตัวชี้วัดผลลัพธ์ของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ คือ สัดส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ใช้งานได้ เหมาะสมตามวัย (อย่างน้อย ๒๐ ซี่ หรือ ๔ คู่สบ) พบว่าปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ผู้สูงอายุในเขตสุขภาพที่ ๕ มีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย ๒๐ ซี่หรือ ๔ คู่สบ ร้อยละ ๕๒.๗ ต่ำกว่าเป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐ และต่ำกว่าเป้าหมายเขต ๕ (ร้อยละ ๕๖) โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนร้อยละผู้สูงอายุมีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย ๒๐ ซี่หรือ ๔ คู่สบ เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ สมุทรสงคราม (ร้อยละ๔๕.๐) , เพชรบุรี (ร้อยละ๔๘.๔) ราชบุรี (ร้อยละ๔๙.๔) , สุพรรณบุรี (ร้อยละ๕๑.๔) , ประจวบคีรีขันธ์ (ร้อยละ๕๒.๔) , นครปฐม (ร้อยละ๕๓.๒) สมุทรสาคร (ร้อยละ๕๔.๙) และกาญจนบุรี (ร้อยละ๕๘.๒) โดยเมื่อเปรียบเทียบกับเขตสุขภาพอื่นๆ พบว่าเขตสุขภาพที่๕ มีสัดส่วนร้อยละผู้สูงอายุมีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย ๒๐ ซี่หรือ ๔ คู่สบ มากเป็นลำดับที่๑๑ ต่ำกว่าระดับประเทศ (ร้อยละ ๖๙.๐)

การเปรียบเทียบระดับจังหวัด

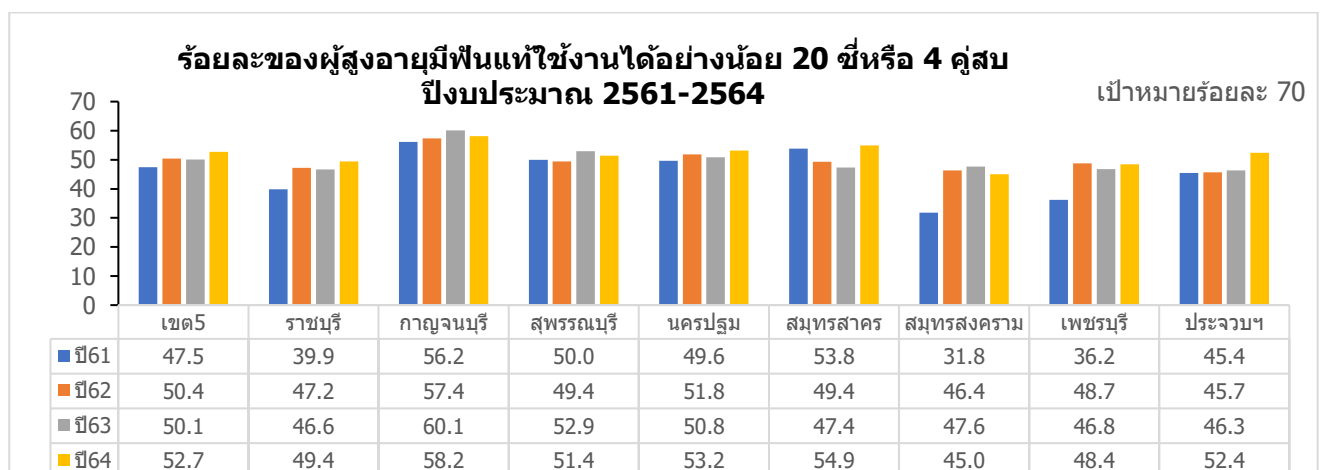
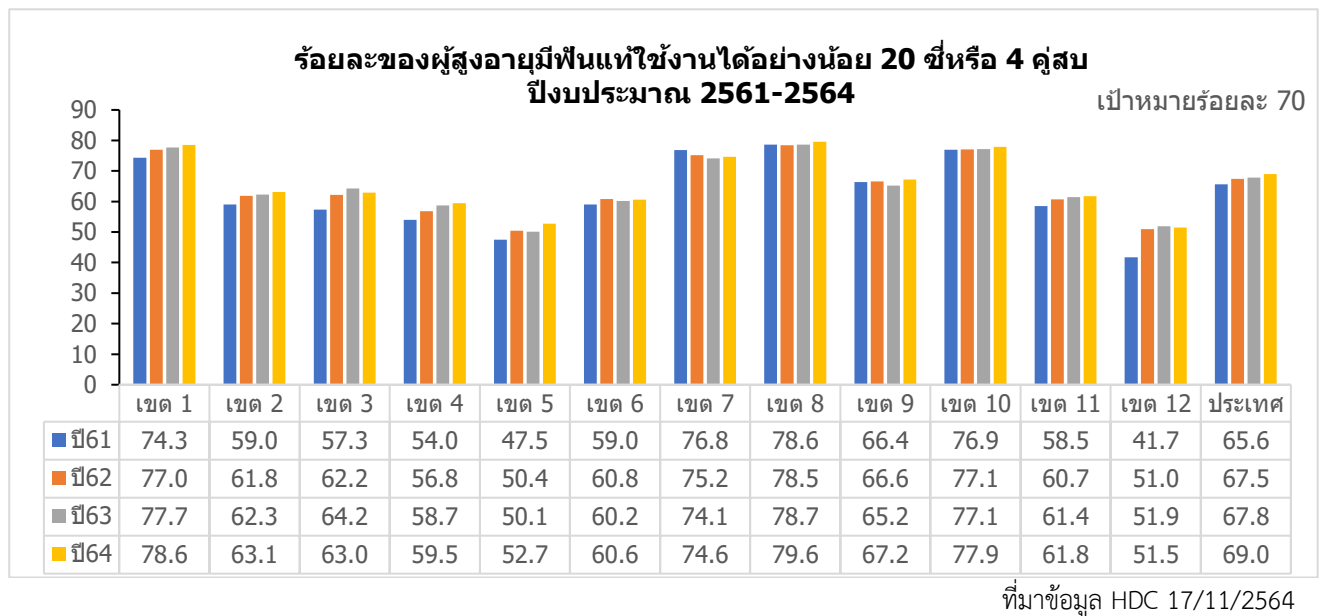
การเปรียบเทียบระดับเขตสุขภาพและระดับประเทศ

ที่มาคำนวณจากข้อมูล HDC 18/11/2564

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ T (Trends) แนวโน้ม

ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๔ สัดส่วนร้อยละของผู้สูงอายุมีฟันแท้ใช้งานได้น้อย ๒๐ ซี่ หรือ ๔ คู่สบ เพิ่มขึ้น คือจากร้อยละ ๔๗.๕ ในปี ๒๕๖๑ เป็นร้อยละ ๕๒.๗ ในปี ๒๕๖๔ (เพิ่มขึ้นร้อยละ๕.๒) แต่ยังคงต่ำกว่าระดับประเทศ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่าจังหวัดราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบฯ มีแนวโน้มดีขึ้น จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี และสมุทรสงคราม มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลในปี ๒๕๖๔ อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริง เนื่องจากความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ลดลงเพราะสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

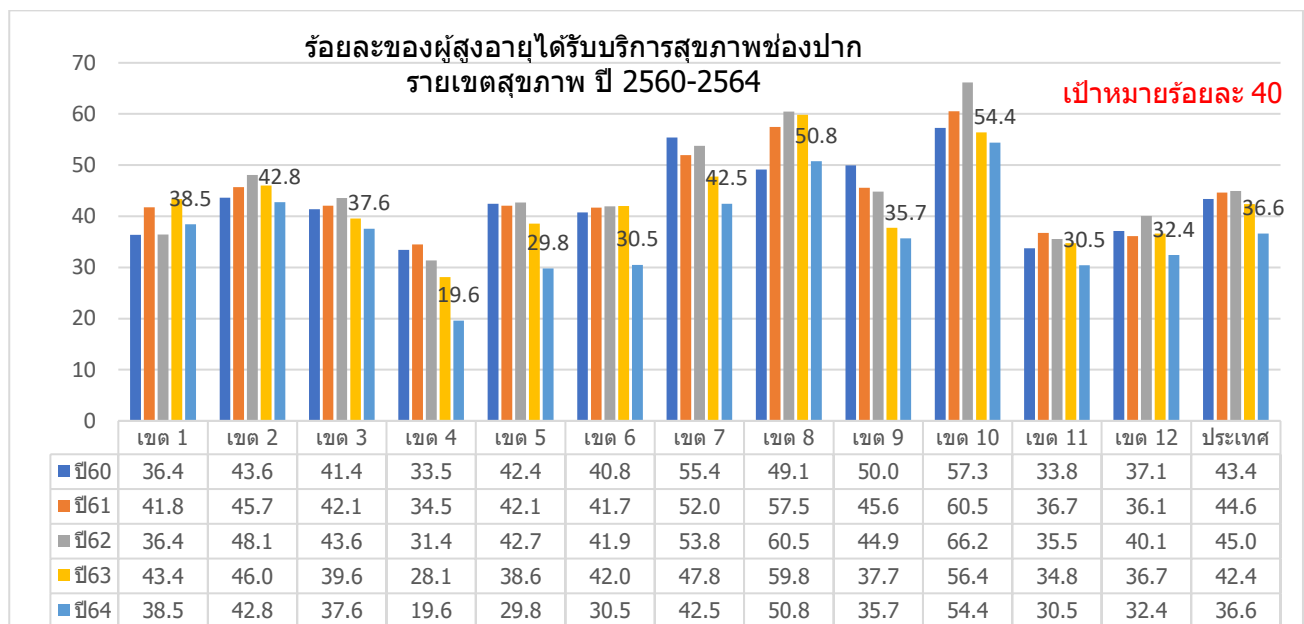
ความครอบคลุมของบริการสุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้สูงอายุ

ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๐-๒๕๖๒ บริการสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุมีความครอบคลุมที่ประมาณ ร้อยละ๔๒ ต่อมาความครอบคลุมลดลงในปีงบประมาณ ๒๕๖๓-๖๔ โดยปี ๒๕๖๔ ลดลงประมาณร้อยละ ๑๓ เมื่อเทียบกับ ๒๕๖๒ เมื่อตรวจสอบกับข้อมูลผลงาน workload รายเดือน พบว่า ปี ๒๕๖๓ ผลงานลดลงมากกว่าร้อยละ ๔๕ ในเดือน พ.ค. , ก.ค. , ส.ค. ๖๓ และปี ๒๕๖๔ ผลงานลดลงมากกว่าร้อยละ ๖๐ ในเดือน เม.ย. , พ.ค. , ก.ค., ส.ค. , ก.ย. ๖๔ สอดคล้องกับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในเขตสุขภาพที่ ๕ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่า

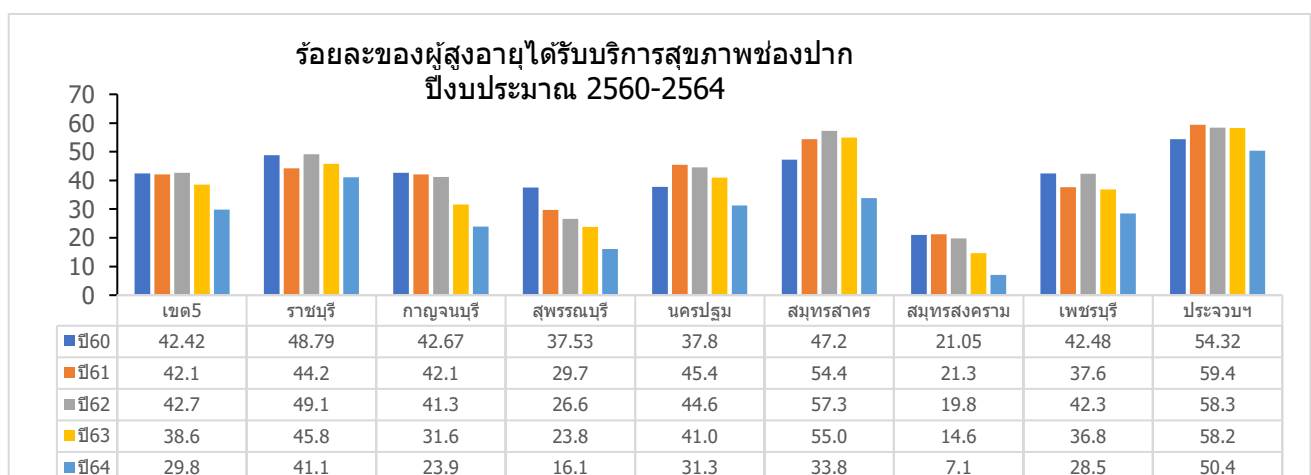
ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ บริการสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ ลดลงทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร นครปฐม เพชรบุรี ที่ลดลงมากกว่าร้อยละ ๘ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนรักษาในผู้สูงอายุ โดยทันตบุคลากร เขตสุขภาพที่ ๕ (นับเฉพาะเขตรับผิดชอบ) เท่ากับร้อยละ ๒๐.๒ และความครอบคลุมของบริการสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ เท่ากับร้อยละ ๒๙.๘ ต่ำกว่าเป้าหมายเขตสุขภาพที่ ๕ ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๔๐ (บริการสุขภาพช่องปาก หมายถึง บริการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก) โดยจังหวัดที่มีผลงานความครอบคลุมของบริการสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ ต่ำกว่าเป้าหมายเขตสุขภาพที่ ๕ คือ สมุทรสาคร , นครปฐม เพชรบุรี , กาญจนบุรี , สุพรรณบุรี และสมุทรสงคราม

ตามเป้าหมายที่ระบุไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ ตัวชี้วัด ๑.๔ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เขตสุขภาพที่ ๕ มีเป้าหมายตรวจคัดกรองและบริการทันตกรรมตามความจำเป็นในกลุ่มผู้สูงอายุ ๔๗,๔๐๐ คน และผู้สูงอายุเข้าถึงกิจกรรม/สื่อความรู้ เพื่อการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเองผ่านชมรม/อสม./platform ๑๑๘,๐๐๐ คน ผลการดำเนินงาน เขตสุขภาพที่ ๕ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ผู้สูงอายุได้รับการตรวจคัดกรองและบริการทันตกรรมตามความจำเป็น ๗๓,๐๘๕ คน (มากกว่าค่าเป้าหมาย) และผู้สูงอายุเข้าถึงกิจกรรม/สื่อความรู้ ๑๐๔,๑๑๗ คน (ร้อยละ ๘๘.๓ เทียบค่าเป้าหมาย)

ที่มาข้อมูล HDC 17/11/2564

สรุปข้อมูลสถานการณ์สุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้สูงอายุ

ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ผู้สูงอายุในเขตสุขภาพที่ ๕ มีฟันแท้ใช้งานได้น้อย ๒๐ ซี่หรือ ๔ คู่สบ ร้อยละ ๕๒.๗ ต่ำกว่าเป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐ แนวโน้มในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๔ สัดส่วนร้อยละของผู้สูงอายุมีฟันแท้ใช้งานได้น้อย ๒๐ ซี่หรือ ๔ คู่สบ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๒ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่า จังหวัดราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบฯ มีแนวโน้มดีขึ้น จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี และสมุทรสงคราม มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลในปี ๒๕๖๔ อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริงเนื่องจากความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ลดลงเพราะสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙

ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ความครอบคลุมของบริการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนรักษาในผู้สูงอายุ โดยทันตบุคลากร เขตสุขภาพที่ ๕ (นับเฉพาะเขตรับผิดชอบ) เท่ากับร้อยละ ๒๐.๒ และความครอบคลุมของบริการสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ เท่ากับร้อยละ ๒๙.๘ ต่ำกว่าเป้าหมายเขตสุขภาพที่ ๕ ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๔๐ โดยปี ๒๕๖๔ ลดลงประมาณร้อยละ ๙ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๓ ผลงาน workload รายเดือน พบว่าผลงานลดลงมากกว่าร้อยละ ๖๐ ในเดือน เม.ย. , พ.ค. , ก.ค. , ส.ค. , ก.ย. ๖๔ สอดคล้องกับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในเขตสุขภาพที่ ๕ ข้อมูลรายจังหวัดพบว่า บริการสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ ลดลงทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร นครปฐม เพชรบุรี ที่ลดลงมากกว่าร้อยละ ๘ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ปัญหาอุปสรรคในการจัดบริการสุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้สูงอายุ

สถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในเขตสุขภาพที่ ๕ ทำให้พื้นที่จัดกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ หรือโรงเรียนผู้สูงอายุ และทันตบุคลากรไม่สามารถจัดบริการเชิงรุกในชุมชนได้ ยกเว้นกรณีเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ตัดบ้าน ตัดเตียง ตามความจำเป็น/เร่งด่วนที่ต้องได้รับบริการสุขภาพช่องปาก ทำให้การจัดบริการสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุมักจะดำเนินการในลักษณะตั้งรับในหน่วยบริการ และในช่วงที่การระบาดมาก หน่วยบริการงดจัดบริการทันตกรรมทุกประเภท ยกเว้นกรณีฉุกเฉินและเร่งด่วน รวมทั้งทันตบุคลากรในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ปรับบทบาทมีส่วนร่วมในการควบคุมป้องกันโรคโควิด-๑๙

๔. ข้อเสนอการพัฒนากิจการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

ประชาชนเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปากได้น้อยลง เนื่องด้วยสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมี self-care เป็นสิ่งสำคัญ สามารถดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองและครอบครัวได้ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ควรปรับกลยุทธ์เพิ่มการเข้าถึงบริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์, เด็กอายุ ๐-๑๒ ปี, ผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และทีมหมอครอบครัว เน้นให้ผู้ปกครองทำความสะอาดช่องปากให้เด็กอย่างสม่ำเสมอและตรวจเฝ้าระวังสุขภาพช่องปากของเด็กปฐมวัย เพื่อให้ได้รับบริการทันตกรรม ป้องกันการลุกลามของโรคฟันผุ

การกลับมาให้บริการรักษาทางทันตกรรมภาวะไม่เร่งด่วน (Elective case) โดยเฉพาะบริการส่งเสริมป้องกันทันตกรรม และ early treatment มีความจำเป็นมาก เพื่อให้ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากของประชาชน สามารถดำเนินการต่อไป โดย

- ต้องมีความปลอดภัยทั้งผู้ป่วย บุคลากรสาธารณสุข และบุคคลอื่นที่มาขอรับบริการ
- ตามหลัก 2P safety goals
- ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและสมเหตุผล
- มีการบริหารจัดการด้าน Staff ผู้ให้บริการ ผู้ช่วยงานทันตกรรม , System ระบบการเข้ารับ

บริการ และ Structure การจัดการสถานที่ให้เหมาะสม มีมาตรการเสริมลดโอกาสการแพร่กระจายเชื้อ เป็น “ทันตกรรม New Normal”

ทันตกรรม New normal

Staff

- ❖ อุปกรณ์ป้องกันตนเองของผู้ให้บริการทันตกรรม
- ❖ บุคลากรช่วยข้างเก้าอี้ที่มีทักษะเพียงพอ

Structure

- ❖ ปรับปรุงระบบระบายอากาศ
- ❖ จัดการเว้นระยะห่าง (Social Distancing) ของผู้มารับบริการ

System

- ❖ จัดลำดับตามความเร่งด่วนและในกลุ่มที่ต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่อง
- ❖ พัฒนาระบบนัดออนไลน์และเพิ่มช่องทางในการให้คำปรึกษา
- ❖ คัดกรองความเสี่ยงและส่งตรวจ RT-PCR ในรายที่จำเป็น